

ה' באדר תשפ"א, 17.2.2021

גיליון מס' 748

פרשת תרומה

בין יחיד לרבים

מאת חיימי הופנברג, שלפים

פרשת תרומה נפתחת בציווי למשה לתת הנחיה לבני ישראל: **"וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה"** (כה,ב). מטבע הדברים הציווי שנאמר לעם הוא בלשון רבים: **"ויקחו"**. וכך עד סוף הפרשיה: **"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"** (כה, ח). הציווי האחרון בפרשיה זו הוא בלשון משתפת: **"וכן תעשו"** (כה, ט) - אתה והעם. עד כאן הציווי הכללי על המשכן. כעת מתחיל הפירוט. הציווי הראשון הוא על בניית ארון העדות וגם הוא פותח בלשון רבים: **"ועשו ארון"**, אבל מיד אחר כך עובר הציווי ללשון יחיד: **"וצפית, ויצקת, ועשית, והבאת, ונתת** וכך בהמשך עד תום הפרשה: **"ועשית שנים כרבים... ועשית שלחן... ועשית מנרת זהב... ואת-המשכן תעשה... ועשית את-הקרשים... ועשית את-המזבח... ועשית את חצר המשכן..."**

כעת ניתן לשאול שתי שאלות:

- א. מדוע רוב הציוויים על המשכן הם בגוף שני יחיד, למשה, ולא בלשון רבים לכל העם, כפי שפתחה הפרשה?
- ב. בכל זאת, אם כך הם הדברים, מדוע הציווי הראשון על הארון הוא בלשון רבים?

נענה על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. בלשון הכתוב, ובעצם גם היום, פרויקט נקרא על שם המנהל שלו. לדוגמא, שלמה בונה את המקדש: **"ויבן שלמה את-הבית ויכלהו"** (מ"א, ו', י"ד). ברור שמלאכת הבניה העסיקה עשרות אלפים אבל הבניה נקראת על שם היזם, המממן, האחראי. כך גם בבניית המשכן ההנחיה היא למשה כי הוא מנהל הפרויקט. הדבר בולט במיוחד בסוף פרשת פקודי כאשר משה מקים את המשכן: **"ויקם משה את-המשכן"** (מ,יח), כשברור שפיזית לא הקים אותו לבדו. אמנם, בסופו של דבר המשכן נבנה לשימוש העם ובשבילו ואינו פרויקט פרטי של משה (כמו הארמון של שלמה, למשל) ולכן ברור שבפתיחת הדברים צריכה לבוא הנחיה ציבורית: **"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"** (כה,ח).

ומה עם הארון?

ניתן לומר שיש כאן שלוש סיבות לכך שהכתוב פותח את הציווי על הארון בלשון רבים:

- א. מבחינה סגנונית יש כאן מעבר הדרגתי מלשון רבים ללשון יחיד. לשון הרבים גולשת גם אל הציווי המפורט של המשכן אך משם האחריות עוברת למשה.
- ב. ארון העדות הוא לב המשכן **"ארון ברית ה' צבאות ישב הכרבים"** (ש"א, ד',ד) ולפחות בציווי על עשייתו יש שיתוף לרבים.

ג. בתפקיד של ארון הברית יש גם צד המיוחד למשה: "וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אֵתְךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל-אֲרוֹן הָעֵדוּת אֵת כָּל-אֲשֶׁר אֶצְנֶה אוֹתְךָ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (כה, כב).

דווקא בגלל השימוש של הארון במציאות שיכולה להתפרש כמוחדת למשה, יש צורך לפתוח בלשון רבים ולהבהיר שהארון הוא ציווי לכולם.

הדברים הללו מעוררים מחשבות על תפקידו של המנהיג ועל הפער בין האישיות הפרטית של המנהיג כאדם יחיד, לבין האחריות הציבורית שלו - העובדה שיש רבים שהוא מייצג, שעומדים מאחוריו ושעליו לדאוג להם.

מצד אחד עומד המנהיג ואומר "אני עשיתי", ויש לכך הצדקה כי הפרויקט נקרא על שמו אם הוא ניהל אותו. מצד שני - הרי בסופו של דבר אנשים רבים שותפים לכל פרויקט והוא נעשה לטובת הרבים, אם כך יש להזכיר להכיר ולהוקיר גם את חלקם. אולי ניתן ללמוד מסגנונות הציווי על בניית המשכן, שניתן למצוא דרך ביניים שבה יש מקום לאישיות של המנהיג ולאחריות שלו, יחד עם ההבנה שאין מנהיג ללא מונהגים, ושמעמד המנהיג נובע מכוחו של הציבור שהוא עומד בראשו, שהציבור הוא המרכז, העיקר והראשון בכל פרויקט לאומי.

כבר אין לנו ציוויים ישירים מן האל ואין לנו מנהיג כמשה, אבל ללמוד מן התורה עדיין אפשר...

חיימי הופנברג, מורה לחינוך מיוחד בבית ספר שק"ד דרכא בשדה אליהו, מתגורר בשלפים. אב לשלושה וסב מרי.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il